

A SZEMÖLCS

Az éjjel a szemölcsről álmodtam. Elég ennyit említenem, hogy tudd: mire gondolok. Hisz annyit pereltél velem miatta!

A jobb vállamon van, vagy pontosabban a lapockám felső ívén.

– Már nagyobb, mint egy babszem. Csak piszkáld, de ne csodálkozz, ha egy napon majd fájni is fog.

Rendszerint ezzel bosszantottál. Igazad van, csakugyan nagyobb, mint lenni szokott, jóval nagyobb, kerek és szokatlanul duzzadt.

Kislánykoromban, lefekvéskor, rendszerint eljátszadoztam vele. És hogy szégyelltem, amikor először rajtakaptál!

Emlékszem, úgy megütődöttél, hogy sírva is fakadtam.

– Hagyd abba, Sayoko. Minél többet piszkálok, annál nagyobb lesz.

Anyja is pirongatott miatta. Talán még tizenhárom éves sem voltam; de nem fogott rajtam; hovatovább szokásommá vált. És persze nem szoktam le róla akkor sem, amikor már el is felejtettem, hogy van.

Amikor először megláttad, én még akkor inkább kislány voltam, mint asszony. Most is fel-felöltlik bennem: vajon mint férfi el tudtad-e képzelni, mennyire szégyelltem. Nem, az több volt a szégyennél. Iszonytató, gondoltam magamban. S e pillanatban valóban rémítőnek éreztem a házasságot.

Ugy éreztem magam, mintha leleplezték volna minden titkomat, holott igazában egymás után derítettél fel azokat a titkaimat is, amelyekre csak akkor eszméltem rá, amikor már késő volt.

Boldogan aludtál el, s én megkönnyebbülést éreztem, amikor magányomban megregezzelve kaptam vissza a szemölcs felé induló kezemet, a megátalkodottat.

– Most már nem nyúlhatok többé hozzá – gondoltam, s a pusztá gondolat, hogy megfírom ezt anyának, arcpirító érzést keltett bennem.

– Még törődnöd is ostobaság velem – mondtad egyszer. Boldog voltam, és igazat adtam neked, de ha visszapillantok, most felöltlik bennem: nem lett volna-e jobb, ha igyekszel megértőbb lenni, elnézőbb az én megvetendő szokásom iránt, vagy igyekszel egy kis szeretetet is tanúsítani irántam, amikor rajtakapsz.

Nem is foglalkoztatott különösebben. A férfiak nem azért járnak-kelnek az utcán, hogy szemölcsre vadásszanak a nők nyakán. A hasonlat, hogy „tisza, mint a lepecsételt forrás” nem ritkán hangzik el egy-egy szépséghibás nőre is. De a szemölcs, ha kicsiny, ha nagy, nem mondható szépséghibának.

Mit gondolsz, miért vált szokásommá, hogy önfeledten piszkáljam? És miért háborogtál úgy e szokásom miatt?

– Már megint? – szóltál rám ingerülten. – Hagyd abba! – csattant fel a hangod, meg sem tudnám mondani, hányadszor.

– És miért a bal kezettel? – kérdezted egyszer kitörő dühödben.

– A ballal? – hökkentem meg a kérdésedtől.

Addig észre se vettem, hogy mindig a bal kezemet használom.

- Hiszen a jobb válladon van. Jobb, ha a jobbal csinálod.
- Gondolod? – emeltem fel a jobbat. – De így olyan furcsa.
- Egy csöppet se furcsa.
- Nekem természetesebb a ballal.
- Pedig a jobb van közelebb.
- De nekem úgy esetlen. Valahogy suta.
- Suta?

- Igen, mert csak két egyformán kényelmetlen választás lehetséges: félkörben a nyak köré font karral vagy hátulról...

Ekkor már nem osztoztam mindenben alázatosan a véleményeddel. Ha válaszoltam is, úgy véltem, ha a ballal nyúlok fel a torkom előtt, az kissé olyan, mintha védekeznek, hiszen még át is karolom magam. Most könnyörtelen leszek hozzá, gondoltam.

Halkan megkérdeztem:

- És mi kifogásod az ellen, hogy a balt használom?
- Oly mindegy, ha ezt, ha azt, ez rossz szokás!
- Tudom.
- Hányszor mondjam még, hogy fordulj orvoshoz, és vétesd le?!
- Nem bírom rászánni magam – a szégyentől.
- Pedig nem nagy dolog.
- Ki megy orvoshoz egy szemölcs eltávolításáért?
- Szerintem elég sokan.

- Lehet, ha arcon van. De ha nyakon van, azt hiszem, nem igen mennek orvoshoz. Kinevetné őket. Bizonyára érdekelné, a férjem kívánságának igyekszem-e eleget tenni.

- Megmondhatnád, hogy így akarsz megszabadulni szokássá vált játékdőtől.

- Hát persze... Egy ilyen semmiségtől, olyan helyen, ahol nem is igen látható. Gondolhattam volna, hogy nem fogod sokáig túrni.

- Bánnám is én, ha nem babrálnád.

- Nem hinném...

- Milyen megátalkodott vagy. Mondhatok én neked bármit, csak nem változol meg. Meg se kísérel.

- Dehogy is nem. Megpróbáltam már magasnyakú hálóinget viselni, hogy ne tudjak odanyúlni.

- De csak rövid ideig.

- Mondd: csakugyan olyan nagy baj, ha piszkálom?

Valószínűleg lerítt rólam, hogy vitaközé kedvemben vagyok már megint.

- Nem különösebb baj. Én csak arra kérlek, ne csináld, mert nem szeretem.

- Miért viszolyogsz úgy tőle?

- Mi értelme, hogy most vitakozzunk az okairól?! Ne babráld folyton, ez rossz szokás, azt akarom, hogy egyszer s mindenkorra abba hagyj.

- Sosem mondtam, hogy nem akarom abba hagyni.

- Valahányszor hozzányúlsz, az arcod valami idegen kifejezést ölt. Mintha elrévednél.

Ez az, amit nem bírok. Ezt gyűlölöm.

Igazad mellett szólhatott az, hogy megjegyzésem szíven talált, és én kész voltam egyet-érteni veled.

- Legközelebb, ha rajtakapsz, csapj a kezemre. Akár arcul is üthetsz, ha úgy tetszik.

- És nem nyugtalanít, hogy három vagy négy évi kísérletezés után sem tudtál leszokni erről a csacsí kis szokásról?

Nem válaszoltam. Visszacsendő szavaidon töprengtem: „Ez az, amit nem bírok. Ezt gyűlölöm.”

A póz, ahogy bal karomat a torkom köré fonom, nyilván valamilyen kétségbeesett, talán elveszett kifejezést kölcsönözhetett vonásaimnak. Ösztönösen mellőztem a súlyosabb „magános” kifejezést. Valahogy túl olcsónak, elcsépeltnek éreztem egy olyan asszony esetében, aki aggódva félti a maga kis tulajdonát. Arckifejezésemre, azt hiszem, a te jelződ illett a legjobban: „idegen, mintha elrévednél”.

Mindez arra vallott volna, hogy sohasem is adtam oda magam neked teljesen? Hogy

köztünk egy egész világűr tátong? Hogy őszinte érzéseim mindig kiültek az arcomra, elérvedtem, ahogy gyermekkoromban szoktam, valahányszor a szemölcsömhöz nyúltam?

Bizonyára így van, és mindennek az a csacsi kis szokás volt az oka. De ha szeretted volna, átsiklasz fölötte, észre sem veszed.

Borzongató volt a feltételezés, hogy lehet férfi, aki elragadónak tartaná ezt a szokásomat.

Amikor először rajtakaptál, még szeretted. Még ma sem kételkedem benne. De hiszen épp itt az a lappangó rosszkedv, ami nőttön-nő és hovatovább elfajul, a gyökerei pedig minden bizonnyal a házasságba nyúlnak. Az egymásra talált férjnek és feleségnek mit sem jelenthetnek a különc, a rendhagyó megnyilvánulások, viszont feltehetően vannak férjek és feleségek, akiknek minden apróság szemet szúr. Nem állítom, hogy szeretik egymást, akik beletörődnek a megszokásba, sem azt, hogy a folyton civakodók feltétlenül gyűlölik egymást. De meggyőződésem ellenére sem szabadulhatok attól a gondolattól, hogy jobb lett volna, ha el tudod nézni hibámat, mármint azt a szokást, hogy babrálom.

Végül is odáig fajult, hogy kezet emeltél rám; arcul ütöttél. Sírnam, és magamba fojtottam a kérdést: vajon nem lehetnél kissé kevésbé erőszakos? és miért kell szenvednem és tűrnöm csupán azért, mert babrálom. Mert a felszínen csupán ez volt.

– Hogyan gyógyíthatnánk ki ebből a bajból? – kérdezted, s mert hangod remegéséből megsejtettem, mi megy benned végbe, nem vettem zokon a bántalmazást. Ha elmondtam volna valakinek, nem vitás, hogy goromba férj hírébe hozlak. Nos. miután odajutottunk, ahol és amikor már minden csekélység feszültséget teremtett köztünk, bántalmazásod igazában megkönnyebbülés volt számomra.

– Sohasem fogok megszabadulni tőle, kösd le a kezemet – tettem össze a tenyeremet, és mintegy megadásul a melledre szorítottam.

Olyan zavartnak és gyöngének látszottál, mintha kimerültél volna a dühtől. De csak leoldottad derekamról az övet, és megkötöztél.

Boldog voltam; fürkésző pillantásodtól, amivel figyelted, hogyan simítom hátra oktan mozdulattal arcomba hulló furtjeimet; felcsillant bennem a remény: végül mégiscsak megszabadulok megrogzott szokásomtól.

De még az is végzetes lett volna, ha bárki érinti is meg a tilalom tárgyát, a szemölcsömet.

Vajon amikor idővel közömbössé váltál rossz szokásommal szemben, egyértelmű volt-e ez irántam táplált utolsó érzelmeid elhalásával? Így közölted velem hangtalanul azt, hogy lemondnál mindenről, és azt csinálhatok, amit akarok? Ha babráltam a szemölcsöt, úgy tettél, mintha nem látnád; nem szóltál többé.

Ekkor különös dolog történt. A megrogzott szokás, melyet se szidalom, se bántalmazás nem szüntethetett meg, egyik napról a másikra eltűnt. A rendhagyó gyógymód nem hatott; a baj magától úgyszólván észrevétlenül múlt el.

– Az ám, nem játszom már a szemölcsömmel – mondtam neked egyszer, röviddel azután, hogy végképp leszoktam róla. Csak rámnézted, motyogtál valamit, de látszott: nem érdekel.

Ha ennyire nem fontos számodra, miért gyötörtél annyit velem? – volt a nyelvemen a szó, de nem mondtam ki; feltételeztem, hogy benned is felöltött: miért nem tudtam oly sokáig leszokni róla, ha most ilyen egyszerűen kigyógyultam belőle? Csakhogy te már akkor szóba se akartál állni velem.

Ez a szokás, amely nem orvosság, és nem is méreg, de amely oly sokáig ingerelt, egyszerre nem érdekelt többé: folytasd csak nyugodtan, tőlem ugyan piszkálhatod éjjel-nappal, mondta arckifejezésed. Ez végképp lehangolt. Megrendített. Csak hogy bosszantsalak, szemed láttára akartam piszkálni, de felsültem a bosszantással: kezem egyszerűen megtagda a mozdulatot.

Magánosnak éreztem magam. És elkeseredetten dühösnek.

Gyakran elképzeltem, hogyan fogom piszkálni, ha nem leszel itthon. Ezt azonban szégyenletesnek és undorítósnak találtam, és kezem megintcsak engedetlen maradt.

Szemlesütve harapdáltam az ajkamat.

– Az ám, mi történt a szemölcsöddel? – vártam nemegyszer kérdésedet, de akkor már teljesen eltűnt beszélgetéseinkből a szó, hogy szemölcs.

Lehet, hogy vele együtt sok egyéb is eltűnt.

Miért is nem tudtam másképp viselkedni azokban a napokban, amikor még szidták érte? Micsoda haszontalan asszony vagyok én.

Ismét a szülői házban fürödtem anyával.

– Már nem vagy olyan szép, Sayokóm, mint valamikor voltál... – szólalt meg váratlanul. – Meglátszik rajtad az évek múlása...

Döbbenet meredtem rá: bőre még most is hamvasan feszült gömbölyded idomain.

– Valamikor a szemölcsöd is szebb volt.

Nem mondhattam meg neki, mit szenvedtem miatta. Csak ezt mondtam: – Azt mondják, az orvos egyetlen mozdulattal el tudná távolítani.

– Igen, az orvos...? De heg maradna a helyén. Forradás. – Milyen szelíd és nyugodt is az én anyám! – Sokat mulattunk rajtad még azután is. Valahányszor emlegettünk, eszünkbe jutott: Sayoko bizonyára még mindig játszik a szemölcsével, ha férjes asszony lett is.

– Valóban játszottam.

– Gondoltuk is, hogy így lesz.

– Rossz szokás. Mikor szoktam rá?

– Mikor is jelennek meg a gyerekeken a szemölcsök? Ha jól tudom, a csecsemőkön még nem láthatók.

– Az anyémek közül egyetlen sincs.

– Nincs? Hiszen az később jelentkeznek, serdülő korban, és aztán nem múlik el. De ritkaság az ilyen nagyságú, mint a tied. Valószínűleg már egész kiskorodban is megvolt – nézte a vállamat anya, és mosolygott.

Kiskoromban, emlékszem, nővéreim és anya mindig mulatva babrálgatták vállamon azt a kis barna pöttyöt. Vajon nem akkor kaptam rá én is a piszkálgatására?

Feküdtem az ágyban, s miközben kezem önfeledten babrált rajta, egyre vallattam az emlékezetemet: hogy is volt az, amikor még kicsiny voltam? és később, amikor asszony lettem?

Nagy idő telt el, nagyon nagy, azóta, hogy így eljátszodoztam vele utoljára. Hány esztendeje már annak, csodálkoztam.

Most, ismét a szülői házban, messze tőled, kedvemre játszhatom vele. Nem szól rám érte senki.

De nem esik jól.

Ha csak megérintem, hideg könnyben úszik a pillám.

Én a messzetűnt gyermekkor, az ifjúságomat szerettem volna visszaidézni, de szemölcsöm érintésére mindig te jutsz eszembe.

Rossz asszonynak bizonyultam; lehetséges, hogy el is válok tőled; de nem kellett volna így történnie, hogy idehaza, ágyban, csakis ilyenképpen gondoljak rád.

Megfordítom a könnyes párnát – még álmomban is a szemölcs kísért!

Ébredés után nem tudtam felidézni, hol is volt az a szoba, de ott voltam benne, és mintha egy másik nő is velünk lett volna. Ittam. Alighanem részeg voltam. Sokáig kérleltelek.

Erőt vett rajtam a régi szokás. Mint rendszerint, bal kezem magától nyúlt a mellem előtt, a vállam felé, de a szemölcs – mintha egyenesen az ujjaim közül – eltűnt. Fájdalom nélkül tűnt el, valahogy nagyon természetes módon. Olyasvalamit éreztem az ujjaim közt, mint sült bab héja.

Elkényeztetett gyermekként kérleltelek: illeszd bele a szemölcsömet az orrod tövében levő kis gödröcskébe.

Átdobtam – a saját szemölcsömet terád. Sírtam, zokogtam, duzzogtam, hangoskodtam, elkaptam a zakód ujját, és rádcsimpaszkodtam.

Főlébredtem, párnám még nedves volt, és sírtam, sírtam.

A végsőkig elgyötörtnek éreztem magamat. És ugyanakkor oly könnyűnek, mintha mondhatatlan tehertől szabadultam volna meg.

Egy darabig még mosolyogva feküdtem, és azon tűnődtem: vajon valóban eltűnt-e. Végül is nagynehezen rábírtam magamat egy ellenőrző tapintásra.

Ez minden, amit el kell mondanom a szemölcseről.

Ujjaim csak annyit tapinthatnak rajta, mintha töpörödött babszem héját érzékelnék. En sohasem törődtem a te szemölcsöddel az orrod tövében. Beszélni sem beszéltem róla, pedig minden jel arra vall, hogy nagyon is foglalkoztatott.

Szép kis mese kerekedhetnék abból, ha a szemölcsöd megduzzadna, mert az enyémet beleillesztetted. És milyen boldog lennék, ha tudnám, hogy alkalmasint te is álmodtál az én szemölcsömről...

Valamit még elfelejtettem.

„Ez az, amit nem bírok. Ezt gyűlölöm!” Amikor ezt mondtad, még hajlottam rá, hogy azt véljem, voltaképpen a jóindulat szól belőled. És azt hittem, ha megérintem, a lappangó rossz is tapinthatóvá válik.

Ez még csak fokozta tanácstalanságomat, miért nem tudok szabadulni bevallott gyöngeimtől: vajon azért nem, mert annakidején nővéreim és anyám szinte becézően piszkálták kis barna pöttyömet, és ez kapatott rá gyarló szokásomra?

– Feltételezem, hogy régen, mármint kiskoromban, pironoggattál is ezért az ostoba kedvtelésért? – kérdeztem anyámat.

– Igen, meg-megpironoggattalak, de az nem is olyan régen volt, szívem.

– És miért pironoggattál?

– Azért, mert ez csak egy rossz szokás.

– És mit éreztél, amikor láttad, hogy babrálgatom?

– Hm... hogy mit éreztem? – fordította el tőlem a fejét. – Valahogy nem illett hozzád.

– Persze... És mégis, hogy hatott rád? Sajnálta? Vagy utálatosnak, neveletlennek tartotta?

– Őszintén szólva, nemigen gondolkodtam ezen. Egyszerűen az volt az érzésem, hogy meglehetnél úgy is, ha nem piszkálnád, hisz valahogy olyan réveteg lett az arcod.

– És bosszankodtál miatta?

– Azt hiszem, igen.

– Csupán azért bökdöstétek, te és a nővéreim azt a barna kis pöttyöt, hogy bosszantsatok, évődjete?

– Valószínűleg.

Ha így igaz: nem gondold, hogy később azért piszkálgattam önkéntelenül is, hogy felidézsem magamban az ő becézó szeretetüket?

Nem azért tettem-e, hogy érezzem azok szeretetét, akik szerettek?

Ezt még el kellett mondanom neked.

Te viszont kezdettől fogva berzenkedtél mindenért, ami a szemölcsömmel kapcsolatos.

Hát gondolhattam én más férfira, amikor melletted voltam?

Fel-felöltlik bennem a kérdés: a mozdulatom, amit úgy gyűlöltél, valójában nem vallo-más volt-e részemről, a szerelemé, amit nem tudtam szavakba foglalni?

Szokásom igazán csip-csup dolog, s mivel lényegtelen, ma sem akarok mentegetőzni miatta; de vajon nem ugyanígy kezdődtek-e a többi dolgok is mind, amelyek miatt rossz feleség lettem a szemedben? Ha kezdetben a szerelem megnyilvánulásai voltak is, mint ahogy lehettek is, később csupán azért fajulhattak valami nőietlenné, mert te elzárkóztál, és nem próbáltad annak látni, ami. Nem gondold?

Hogy ezt írom, még most is felöltlik bennem: nem hat-e ez az egész úgy, mintha egy rossz asszony azon fáradoznék, hogy séítettnek tüntesse fel magát. Vannak még dolgok, amiket el kell mondanom.

DUDÁS KÁLMÁN fordítása